

INTERPELLATION TILL STATSRAÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2026-02-06
Besvaras senast
2026-02-27

Till försvarsminister Pål Jonson (M)

2025/26:328 Medinflytande och villkor för totalförsvarspliktiga

Det svenska totalförsvaret är en angelägenhet för alla medborgare. Genom totalförsvarsplikten blir försvaret av Sverige en fråga för hela folket. Värnplikten fyller upp krigsorganisationen, och civilplikten ger en god grund för samhällets motståndskraft.

Värnplikten och civilplikten med grundutbildning gör att ungdomar med olika kunskaper, erfarenheter och bakgrund träffas och utbildas tillsammans, vilket är en bra grund för Försvarsmaktens och resten av totalförsvarets rekrytering. Det är därför mycket viktigt att värn- och civilpliktsutbildningen inte bara är bra i sig, utan att de som genomför utbildningen också har de allra bästa förutsättningar, villkor och arbetsmiljö och att det finns goda förutsättningar för medinflytande och att ta till vara de värnpliktigas och civilpliktigas intressen.

Pliktrådet gör ett mycket viktigt arbete med att företräda Sveriges totalförsvarspliktiga under grundutbildning. I förordning (2017:1249) om medinflytande för totalförsvarspliktiga slås det fast att Pliktrådet som högst får bestå av fem personer. I dialog med Pliktrådet har jag förstått att fem personer är i minsta laget och att det vore mer lämpligt med sju.

Plikttjänstgöring är en speciell typ av tjänstgöring. Det faktum att människor kan tvingas in i verksamheten kräver ett särskilt ansvar för att skapa goda förhållanden för demokratiskt inflytande. En folklig förankring kräver möjlighet till reellt inflytande över den situation man befinner sig i. Det handlar ytterst om legitimiteten i ett system byggt på plikt. Att Pliktrådet har goda förutsättningar och tillräckliga resurser för sin verksamhet är därför centralt.

Att värnplikten nu successivt utökas innebär en högre arbetsbelastning för rådets medlemmar. Till detta kommer den nu aktiverade civilplikten, som kommer att leda till nya uppgifter för de förtroendevalda.

Eftersom antalet ledamöter i Pliktrådet styrs genom en förordning bör det vara möjligt för regeringen att utan några mer omfattande åtgärder ge den kongress som årligen anordnas för totalförsvarspliktiga som genomgår grundutbildning möjlighet att välja fler representanter än i dag.

I regeringens budget för 2026 höjdes dagersättningen till 200 kronor. Det är visserligen ett steg i rätt riktning men långtifrån tillräckligt. I och med

inflationen blir höjningen marginell. SOU 2025:86 föreslog en höjning till 288 kronor, det vill säga en betydligt högre höjning.

Förslaget innebär naturligtvis en kostnadsökning för staten. Samtidigt är personalen grunden för ett väl fungerande totalförsvar, och goda villkor för de värnpliktiga ger bättre förutsättningar för att de ska välja att stanna kvar inom Försvarsmakten. Inflationen och uteblivna politiska reformer för att möta den har dessutom lett till generella kostnadsökningar i samhället. En ytterligare höjning av dagersättningen är väl motiverad, menar jag, för att värnpliktigas köpkraft inte ska urholkas.

Mot denna bakgrund vill jag fråga försvarsminister Pål Jonson:

1. Har ministern för avsikt att se över förordning (2017:1249) om medinflytande för totalförsvarspliktiga för att göra det möjligt för den kongress som årligen anordnas för totalförsvarspliktiga som genomgår grundutbildning att välja fler än fem representanter?
2. Vad är skälen till att ministern och regeringen inte gick på det förslag som presenterades i SOU 2025:86 och i stället valde en mindre höjning av dagersättningen, och har ministern några planer på att höja dagersättningen ytterligare?

.....

Hanna Gunnarsson (V)

Överlämnas enligt uppdrag

Gergö Kisch